

u međuvremenu

TRIDESET GODINA KNJIŽEVNE KOLONIJE U KANJIŽI

piše: radmila gikić

U Kanjiži gradu starom skoro devetsto godina, održana je tradicionalna Kolonija književnika od 21. do 26. septembra. Gradić na Tisi u svojoj kulturnoj istoriji beleži prvu školu još iz 1700. godine, pozorišnu družinu 1844., biblioteku 1863. To su podaci o Kanjiži, ali zato je teško naći dokumentaciju i tragove o prvim susretima književnika: ko je bio osnivač, ko su bili učesnici, šta je bilo na programu, itd. Ali je jedno sigurno da je Kolonija za trideset godina postojanja stekla renome i da nudi mogućnost da se održi i napreduje i buduće.

Ovogodišnjoj manifestaciji prisustvovalo je oko pedeset književnika iz Vojvodine i tridesetak iz astalih republika i pokrajine Kosova, kao i gosti iz inostranstva. Svaki novi susret povećavao je broj gostiju iz drugih zemalja, te su se ove godine pozivu odazvali književnici iz Francuske, Velike Britanije, Kube, Nemačke DR, Hollandije, Sovjetskog Saveza, Luksemburga, Mađarske i Kine. Očekivani su i predstavnici Tunisa i Mongolije, ali oni nisu došli.

Književna kolonija bila je obeležena jubilarnom tridesetogodišnjicom postojanja, te je i program bio zamišljen svečanije i obimnije nego prethodnih godina. Prvi radni dan u Koloniji, 21. septembar, otvoren je Mitingom poezije na otvorenom prostoru ispred zgrade UNIDOM-a, gde su učestvovali svi gosti. Nakon toga položen je venac na spomen-ploču Kolonije književnika u biblioteci »Jožef Attila« i otvorena je izložba jednogodišnjih izdanja vojvodanskih izdavača. U večernjim časovima svečano je otvorena XXX kolonija. Sledеći dan bio je radnog karaktera, te je nakon sednice Predsedništva Društva književnika Vojvodine održan skup vojvodanskih pisaca. Učesnici su razgovarali o temi »Sudbini aktualnih tema u književnosti«. U večernjim časovima učesnici Kolonije mogli su da prate film Karolja Vlčeka »Zalazak sunca«. Tradicionalni »Karavan poezije« bio je samo deo programa kojem su prisustvovali Književnici, gosti i žitelji Kanjiže.

Dva savetovanja, koja su privukla veliko interesovanje, bila su posvećena »Sudbini aktualnih tema u književnosti« i »Vizuelnoj i konkretnoj poeziji«. Upravo ova druga tema privukla je goste iz Francuske i Engleske, čiji predstavnici ranijih godina nisu dolazili. Uz savetovanje o vizuelnoj i konkretnoj poeziji otvorena je i izložba rada iz ovih oblasti.

Milan Konjović priredio je izložbu koju je otvorio Janoš Herceg. Prvi put uvedena je praksa da se predstavi književnost jedne republike ili pokrajine. Ove godine predstavljeni su pesnici i prozaistički iz Makedonije: Gane Todorovski, Jovan Kotevski, Petre Andreevski, Ivan Čapovski, Paskal Gilevski i Kiril Bujuklijev.

Na kraju rada Kolonije predstavljena je monografija »Grad tišine«, koja je pripremljena povodom jubileja ove manifestacije, a u kojoj su zastupljeni dosadašnji učesnici, stvaraoci na jezicima naroda i narodnosti Jugoslavije. Knjiga je štampana na mađarskom i srpskohrvatskom, a u zajedništvu Društva književnika Vojvodine, novosadskog »Forum-a« i Kulturno-obrazovnog centra u Kanjiži. Knjiga ima oko dvesta stranica i sačinjena je iz pet poglavljaja, od kojih su dve izuzetno zanimljiva: »Književni izbor« i »Dnevnik o Kanjiži – Trideset godina Kolonije u Kanjiži«, sa starim, zaboravljениm tekstovima. U izborniku je zastupljeno 68 autora, vijnje 15 likovnih umetnika neposredno vezanih za Kanjižu i fotografije. Tiraž je tri hiljade primeraka.

Plenum skupa stvaralača NIŠRO »Forum« održan je 24. septembra. Istoga dana održan je i susret s radnicima-proizvođačima.

Ono što je posebno pobudilo pažnju na ovogodišnjem susretu to su razgovori o vizuelnoj i konkretnoj poeziji, u kojima su se čula mnoga oprečna mišljenja. U maloj sali amaterskog pozorišta u Kanjiži priredena je izložba rada Žarka Rošulja, Vladana Radovanovića, Slavka Matkovića, Matjaže Hanžeka i gostiju iz inostranstva. Pjera Garnjera iz Francuske i Engleza Boba Kobinga. U razgovoru su učestvovali Slaven Radovanović, Vujica Rešin Tucić, Slavko Metković, Ostoja Kisić, Branimir Donat i gosti iz inostranstva.

Slavko Matković je govorio u uvodnoj reči o razvoju vizuelne i konkretnje poezije. Podukao je da je u poslednjih desetak godina sve više jugoslovenskih pisaca koji su okrenuti ovoj vrsti poezije. Vladan Radovanović suprotstavio se mišljenju da je vizuelna i koncretna poezija demistifikovala umetnost ili, pak, popstveno nastojanje. Vujica Rešin Tucić je istakao društveni značaj ove poezije: »Treba tragati za jednom novom logikom, sopstveni život treba pisati kao lični eseji. Pojava vizuelne i konkretnje poezije ne može se smatrati rušenjem starih tradicija.«

Ostoja Kisić iz Beograda istakao je apsolutnu otvorenost prema svim inovacijama u svetskoj literaturi, što podrazumeva i vizuelnu i konkretnu poeziju: »Pesnici se mnogo brže razumevaju nego što kritičari uspeju klasičnim jezikom nove pojave da objasne.«

Bob Kobić iz Engleske, između ostalog je istakao: »U našem traganju pomazu nam visoko razvijeni instrumenti, mikrofon i magnetofon. Naši ljudski glasovi proširuju opseg mogućnosti magnetofona putem onoga što od njega iziskuju. Zauzvrat, magnetofonska obrada glasa uči ljudsko blće no-

vim osobenostima ritma i tona, snage i finoće. U poziciji smo da tražimo poeziju koja je muzikalna i abstraktna; ali ma kako se trudili da to činimo, možemo li da uteknemo od našeg intelekta? U poeziji čistoga zvuka – da. Neki od pionira zvučne poezije, pogotovo Anri Šopen i Fransoa Difren, preuzešili su intelekt i svetkovili ponovo sjedinjavanje s muzikom.« Zatim je dodao: »Pesma je knjiga – knjiga je pesma.« Kobić smatra da je stvaranje umetnika rad za samo umetničko delo, a ako je ono od vrednosti, stiće će i do publike. »Forum pisaca« u Londonu takođe ove godine proslavlja tridesetogodišnjicu rada, kao i Kolonija u Kanjiži, takođe se bavi konkretnom, vizuelnom i zvučnom poezijom i do sada je izdao 320 knjiga.

Pjer Garnije, vodeći francuski konkretnista, rekao je: »Mi danas stvarno živimo iza kulisa: atomi, čestice, talasi, svetlo... sve je to zaklonjeno zavetom našega tela, koje nas određuje među kulisama. Ne živimo ono što poznajemo, niti ono što vidimo zahvaljujući našim oruđima: prostorne i vizuelne poezije ima za cilj da naš psihički život postupno približi tom saznanju... Prostorna i vizuelna poezija nije nastala iz sebe same; prethodio joj je čitav vek priprema (futurizam, dadaizam, letizam, naročito konkretna i fonetička poezija) – no ona je takođe bila uronjena u izvesnu kulturu.« Zatim je dao kratak pregled nastanka vizuelne i konkretnje poezije, istaknuvši pre svega 1953. godinu, kada je rođena konkretna poezija, a tvorac joj je bio Eugen Gamringer, u to vreme sekretar Maksa Bila, koji je objavio zbirku *Konstellation*, ime koje je pozajmio od Stefana Malarme.

Interesantno je da je upravo ova tema privukla pažnju svih učesnika Kolonije, sale su bile punе, ali su u razgovoru uglavnom učestvovali sami poznati vizuelni i konkretni poeziji. Protivnici te poezije ostali su po strani, ne učestvujući u diskusiji, što svakako nije značilo i odobravanje.

Culo se i mišljenje stranih delegata da Kolonija nije imala dovoljno radni karakter, da je njihovo prisustvo bilo više fizičko nego što su imali prilike da čitaju pesme, učestvuju u zvaničnim razgovorima.

manifestacije

POLJIMA »SENTELEKIJEVU NAGRADA«

Piše: Rale Nišavić

Ovogodišnju »Sentelekiju nagradu« BOSILJAK (BAZSALIKOM), koja se već petnaest godina dodeljuje za prevodenje književnosti i zbilžavanje i prožimanje kultura što se stvaraju na jezicima naroda i narodnosti u nas, dobila su »Polja«, časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja. Isto dana »Sentelekiju nagradu« primila je i Kolonija pisaca u Kanjiži.

»Sentelekijevi dani« počeli su u Sivcu 4. decembra, u Spomen-domu Kornela Sentelekija, značajnog stvaraoca i prevođioca mađarske narodnosti, koji je ugradio ceo svoj stvarački genij duboko u prostore vojvodanske kulture i zajedništva. Značajnom piscu u čast, nagrada je uručena časopisu »Polja« za dugogodišnje postojanje i stremljenje u humanističkim prostorima koje je Senteleki na ovom planu zagovarao... »Znamo da pišemo, mi smo pravi graditelji sutrašnjice. A onda, ne smemo se odreći zemlje, vremena, u kojem nam je obaveza da gradimo« – pisao je Senteleki. I doista, »Polja« su svojom otvorenosti težila ostvarenju te misije zajedništva i zbilžavanja kultura. Ovom nagradom, u svom dugom postojanju, »Polja« potvrđuju svoju fizionomiju i opredeljenje. O tome je bilo reči i na svečanom uručenju priznanja.

Ziri za dodelu nagrade »Senteleki Kornela«, koju je imenovao Savet »Sentelekijevih dana«, u sastavu: Karolj Dudaš, dr Ištvan Seli (predsednik), Arpad Vicko, Petar Vukov i Geza Vuković, na sednici održanoj u Novom Sadu, donela je odluku da se nagrada BAZSALIKOM za 1982. dodeli novosadskom časopisu za kulturu, umetnost i društvena pitanja »Polja«, za izuzetne rezultate ostvarene u umetničkom prevođenju.

Po jednoglasnom mišljenju žirija »Polja« su, od svog osnivanja do danas, kontinuirano pratila stvaračstvo naroda i narodnosti Jugoslavije i ostvarila visoke domete u prezentovanju, prožimanju i vrednovanju književnosti i kultura naše višenacionalne zajednice – istakao je u saopštenju Petar Vukov, član žirija. S posebnom pažnjom naše višezajedničke pokrajine, »Polja« su brojnim panorama i autorskim prilozima različite žanrovske definisanosti, prevedenim s mađarskog, slovačkog, rumunskog, rusinskog, kao i slovenačkog, makedonskog i drugih naših jezika, planski i sistematski ukazivala na najvrednija imena i dela tih literatura.

Nastojeći da proklamovana načela zajedništva, iskazana u programskoj orijentaciji časopisa, sprovedu u svekdnevnom delovanju, »Polja« su, iako prevashodno definisana kao časopis za mlade, bila izuzetno zainteresovana za stvaračstvo velikog broja autora svih generacija, koji pišu na jezicima naših naroda i narodnosti.

Za sve vreme svoga postojanja »Polja« su, istinski ukorenjena u prostor i vreme, uvek reagovala pravovremeno, tj. išla su ukorak s rastom generacija, afirmišući nove, tek uočene vrednosti. Potom su te generacije, već stasale i sazrele, svojom daljom saradnjom širele ugled »Polja« diljem naše kulturne javnosti.

Ne samo kao obaveza i dug jednog časopisa koji deluje u ovoj sredini, već i kao jedan od mogućih autentičnih modaliteta delovanja, »Polja« su nastojala da pruže svoj kreativni doprinos razvoju pojedinih naših književnosti, kako u Vojvodini, tako i u celoj zemlji, ne samo jednostavnim prezentovanjem prevedenih beletrističkih priloga, već i kritičkim valorizovanjem izabranih ostvarenja.

Osim preko svojih stranica, »Polja« su se trudila da afirmišu stvaračstvo naših naroda i narodnosti kroz saradnju s drugim časopisima s kojima su učestvovala u zajedničkim poduhvatima, zalažeći se tako za prodore ovih književnosti u druge sredine.

Uprkos mnogim teškoćama koje nepovoljno utiču na stimulisiranje prevodilačke delatnosti, »Polja« su uspela da forme kvalitetan prevodilački krug, koji se i dalje razvija i širi.

Ovakvim primernim i istrajnijim delovanjem u prostorima našeg zajedništva, jasnim estetskim i idejnim kriterijima, »Polja« se nalaze na tragu onih

vrednosti koje isiljavaju iz antologije »BAZSALIKOM«, po kojoj je ova nagrada dobila ime.

Primivši ovo priznanje u Sentelekijem domu, urednik časopisa Jovan Zivlak je u ime redakcije istakao da ova nagrada za časopis znači mnogo, jer je, zapravo, jedan od mogućih podsticajnih odgovora upućenih »Poljima« za dugogodišnje negovanje i unapređivanje umetničkog prevodenja književnih tekstova s jezika naroda i narodnosti Jugoslavije. »Polja« su časopis koji već gotovo tri decenije neguje duh otvorenosti i zajedništva. Utoliko ova nagrada, koja nosi ime Kornela Senteleki, značajnog pisca i prevodioce koji je nemali deo svog života posvetio osobenoj kulturnoj misiji upoznavanja i prožimanja kultura, ukazuje da smo mi u svom radu uspeli do određenih granica da razvijemo i unapređujemo književno prevodilaštvo, koje je jedna od najbitnijih kulturnih delatnosti, pogotovo u kulturama naše mnogonacionalne Pokrajine i Jugoslavije.

»Mi najbolje znamo koliko je potrebno da se medusobno upoznamo i da svi nesporazumi i suprotnost dolaze od medusobnog nepoznavanja ili pogrešnog poznavanja«. Ovo su reči Kornela Senteleki koji je svoj talent i svoju kulturu ugradio u mnoge prevedene tekstove, uspostavljajući misaon i ljudski kontakt s delima mnogih pisaca, delima kultura, da bi preneo svu njihovu složenost i značenje. Takvim gestom prevodilac se uzdiže do posrednika u razumevanju među ljudima koje prelaze sve granice. Ukoliko je korak »Polja« učinjen u tom pravcu, ma i malim delom, doprineo prevazilaženju međusobnog nerazumevanja, doprineo uvećanju vrednosti naše zajedničke kulture i prevazilaženju granica, onda su svi dosadašnji i budući napori saradnika, prevodilaca i uredništva našli svoj pravi izraz i značenje. Utoliko pre možemo reći da nam ova nagrada čini veliku čast – istakao je, primajući nagradu, Jovan Zivlak.

»Senteleki dani« održavaju se punih petnaest godina, imaju svoju tradiciju, širinu imaju fizionomiju i programsku orientaciju. Traju trideset dana. Propraćeni su književnim, pozorišnim, likovnim i zabavno-folklornim programima. Nosioci ove manifestacije u programskom smislu najčešće su mladi stvaraoci, kulturni i prosvetni radnici iz Sivca i Pokrajine. U Domu kulture »Senteleki« u Sivcu ove godine otvorena je likovna izložba Milivoja Nikolichevica, istaknutog umetnika iz Novog Sada, a u Narodnoj biblioteci u Sivcu predviđen je niz programa posvećen 50-godišnjici od izlaženja časopisa »Kalandra«, koji je Senteleki pokrenuo i uredio, i koji je imao velikog uticaja na književnu klimu tridesetih godina stoteča i kasnije.

Polemika

TRENIRAJTE PRIJATELJU

Piše: Jelena V. Cvetković

Dragi mlađiću, Ivane Negrišorac, zašto ste prestali da se igrate, zar ne znate da je igra božansko stvorenje. Ako ste već prestali, nemojte se time ponositi. Ako želite da tumačite poeziju, čin stvaranja, onda se nikada niste smeli oslobođuti onoga što Vam je pruženo dok ste bili dete. Oslobođeni od toga, oslobođili ste sebe dara i ni kakvo ga učenje ne može nadoknaditi. Ali, ako ste se već odrekli igre, onda Vas molim da ne poslušate moj savet koji sam Vam dala prošlog puta, jer nema potrebe da se u knjige. Nakon svega, logično je da nemate energiju; trenirajte, prijatelju, trenirajte... A kad budete misili da ste spremni, da imate snage da se suočite sa ozbiljnim zahvatima u životu, tada nećete imati potrebe da kažete: »izložba o kojoj sam na napisao tekst«, već ćete tekst i napisati.

Ali, da biste to mogli, onda biste stvarno i morali da pročitate ne samo tekstove Miroslava Todorovića, već i te druge tekstove, koje Vam ja nisam preporučila, jer bi spisak knjiga bio jako dugačak, pa baš zbog toga da Vas ne bih zavela, ukazala sam Vam na manji deo potrebnih knjiga koje je trebalo da pročitate. Ja sam već iz Vaših tekstova koje ste ranije objavili uvidela da Vam nedostaje energija, pa sam se pobojala da kad budete videli spisak, ne odustanete od Vama toliko potrebnog rada.

Odista mi je žao što će se Vaša slabašna energija ovoga puta možda sasvim istrošiti, no, pa to su samo novinski tekstovi. Smoći ćete valjda toliko snage da ipak pažljivo pročitate »Vidike« (br. 51-52) iz 1960. i videćete da se tu samo nalazi proza V. Radovanovića »Pustolina«, s jednim krajevje klasičnim crtežom. Nigde ni traga o konkretnoj poeziji. Usput, pogledajte i tekst Danila Kiša poraznog po Vašeg ljubimca.

Dragi mlađiću, pročitajte tačno bar naslov nedeljnih novina. »Sport i svet« objavio je pod naslovom »Roman kao zvezdano nebo« Al. D. Mihailovića intervju sa Vašim učiteljem, u kome on govori o svom romanu »Pustolina«. Između ostalog, tamo se kaže: »Roman nije pisani na klasičan način s leva na desno...« (Kakav biser!) Takođe stoji napisano da u romanu ima »nekoliko ilustracija modernog izraza koje je Radovanović sam nacrtao«. Dakle, ilustracija za roman; ni govora nema o konkretnoj i vizuelnoj poeziji.

Sada više, ne mogu da Vam kažem ni dragi mlađiću. U »Ninu« broj 404 iz 1958. objavljena je jedna slika V. Radovanovića s njegovim »pipazonom«, a u pozadini se vide njegovi »ideogrami«. Nešto između crteža i grafologije. Radovanović je objavljen sa još nekoliko članova grupe »Medijalac«, s kojom je počeo i kojoj pripada. – Ali pošto Vama ne treba objašnjavati što je šta, neka to učini neko drugi ko više ima razumevanja za Vaše neznanje. U izjavi koju Radovanović tom prilikom daje povodom svog medialnog izlaganja nigde se ne može ni nazreti da on razmišlja o konkretnoj poeziji.

Na kraju i da Vam je namera da plijujete po signalizmu, vetrar signalizma takav je da će Vam se sve vratiti.

Nepomena:

Tekstom Jelene V. Cvetković zaključujemo ovu dugu polemiku, smatrajući da su razlozi za njeno nastavljanje iscrpljeni. Uredništvo.

SVAKOG MESECA U KIOSCIMA I KNJIŽARAMA

POLJA

POLJA ĆETE NAJREDOVNIJE DOBIJATI AKO UPLATITE GODIŠNJI PRETPLATU OD 240 DIN. NA ŽIRO RAČUN 65700-603-6324 NIŠRO DNEVNIK, OOUR REDAKCIJĄ, ZA POLJA

PRETPLATITE SE I VI NA POLJA

PRETPLATNI ODSEČAK

ČASOPIS POLJA
Katolička porta 5/II
21000 Novi Sad

Administracija: Dnevnik, Bulevar 23 oktobra 31
Preplata za 12 brojeva je 240 dinara. Brojevi će vam biti uručivani redovno.

Svojim potpisom obavezuju se da će iznos godišnje preplate uplatiti na žiro račun 65700-603-6324, NIŠRO DNEVNIK, OOUR Redakcija (sa naznakom za Polja)

(ime i prezime, odnosno naziv ustanove)

(adresa na koju želite da vam se šalje časopis)

(mesto i datum)

(potpis)

RADNIM LJUDIMA, ČITAOCIMA I SARADNICIMA ČESTITAMO NOVU GODINU